

„PASLAUGŲ TEIKIMO ALGORITMAS SMURTO ARTIMOJE APLINKOJE PAVOJŲ KELIANČIAM ASMENIUI“

Rengėjas: D. Bubnienė
Algoritmą braižė: J. Šeduikienė

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

IVADAS

Lietuvoje kasmet fiksuojama apie 50–60 tūkst. pranešimų apie smurtą artimoje aplinkoje. Tačiau tik dėl 10 % yra pradedamas ikiteisminis tyrimas ir tik nedidelė dalis smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančių asmenų yra teismo įpareigojami dalyvauti elgesį keičiančiose programose. Tad didelė dalis smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančių asmenų dingsta iš institucijų akiračio. Tai nebūtinai reiškia, kad jie nebesmurtauja ar nebekelia pavojaus. Tai gali reikšti ir dar didesnį pavojų – galbūt vyksta intensyvesnis, tačiau labiau slepiamas smurtas, pasitelkiant daugiau grasinimų ar terorizavimo. Laiko klausimas, kada dėl to paties asmens policija vėl gaus pranešimą. Todėl savalaikė pagalba ir paslaugos svarbios ne tik smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui ar smurtą artimoje aplinkoje patyrusiam asmeniui, bet ir smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančiam asmeniui.

LR apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas (toliau – *Įstatymas*) įtvirtina smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančių asmenų ir smurtą artimoje aplinkoje patyrusių asmenų teisę į būtiną apsaugą, pagalbą ir paslaugas, taip pat reglamentuoja tarpinstitucinį bendradarbiavimą tarp teisėsaugos, vaiko teisių apsaugos, specializuotos kompleksinės pagalbos, socialinių paslaugų, sveikatos priežiūros ir švietimo įstaigų, reaguojant į pranešimus dėl galimo smurto artimoje aplinkoje ir pagal kompetenciją užtikrinant būtiną apsaugą, pagalbą ir paslaugas smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantiems asmenims ir smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims. *Įstatymas* pabrėžia, kad smurtas artimoje aplinkoje dėl jo žalos visuomenei priskiriamas prie visuomeninę reikšmę turinčių nusikalstamų veikų, nuo kurios neproporcingai dažnai nukenčia moterys. *Įstatymas* taip pat nustato smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančio asmens teises bei jam keliamus įpareigojimus.

Pateikiamas „Paslaugų teikimo algoritmas smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančiam asmeniui“ (toliau – Algoritmas) parengtas vadovaujantis naująja *Įstatymo*, įsigaliosiančio nuo 2023 m. liepos 1 d., redakcija ir įvairių institucijų iki 2023 m. balandžio 14 d. patvirtintomis tvarkomis, aprašais, gairėmis. Algoritmas turi būti atnaujintas ir papildytas patvirtinus naujas tvarkas, gaires, rekomendacijas ir pan.

Algoritmą sudaro šios sudėtinės dalys:

- 1 algoritmas. Smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančio asmens patekimas į apsaugos, pagalbos ir paslaugų sistemą.
- 2 algoritmas. Orderio skyrimas smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančiam asmeniui.
- 3 algoritmas. Smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančio asmens teisės.
- 4 algoritmas. Iššūkiai ir rizikos.

Algoritmas parengtas remiantis praktinių užsiėmimų „Paslaugų teikimo algoritmas smurto artimoje aplinkoje pavojų keliančiam asmeniui“ ir „Tarpinstitucinio bendradarbiavimo

nacionaliniu lygiu įgyvendinant LR apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymą algoritmo sukūrimas” metu gauta informacija.

PAGRINDINĖS ALGORITME NAUDOJAMOS SĄVOKOS

Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje orderis (toliau – Orderis) – prevencinė apsaugos priemonė, kuri skirta smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiam asmeniui apsaugoti ir kuria pilnametis smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantis asmuo įpareigojamas laikinai išsikelti iš gyvenamosios vietos, jeigu jis gyvena kartu su smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriančiu asmeniu, nesilankyti šio asmens gyvenamojoje vietoje, nesiartinti prie jo ir kartu su juo gyvenančių pilnamečių asmenų ir (ar) vaikų, nebendrauti, neieškoti ryšių su jais.

Artima aplinka – aplinka, kurią sudaro asmenys, siejami arba praeityje sieti santuokiniais, partnerystės, svainystės, giminystės ar kitais artimais ryšiais, taip pat asmenys, kartu gyvenantys ir tvarkantys bendrą ūkį.

Smurtas artimoje aplinkoje (toliau – SAA) – artimoje aplinkoje veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, turtinę ir (ar) neturtinę žalą.

Smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo (toliau – SAA patyręs asmuo) – asmuo, prieš kurį panaudotas SAA, taip pat vaikas, tapęs SAA liudininku, ir (ar) vaikas, gyvenantis artimoje aplinkoje, kurioje buvo smurtauta.

Smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantis asmuo (toliau – SAA pavojų patiriantis asmuo) – asmuo, prieš kurį, pagrįstai įtariama, gali būti panaudotas SAA.

Smurto artimoje aplinkoje pavojų keliantis asmuo (toliau – SAA pavojų keliantis asmuo) – asmuo, keliantis pagrįstą įtarimą, kad gali panaudoti SAA.

Specializuota kompleksinė pagalba – pagalba SAA pavojų patiriantiems asmenims ar SAA patyrusiems asmenims, kurią organizuoja, koordinuoja ir (ar) teikia specializuotos kompleksinės pagalbos centrai.

Specializuotos kompleksinės pagalbos centras (toliau – SKPC) – Lietuvos Respublikoje ar kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje arba kitoje Europos ekonominės erdvės valstybėje įsisteigęs viešasis juridinis asmuo ar jo padalinys, kuriam suteikta teisė teikti specializuotą kompleksinę pagalbą SAA pavojų patiriantiems asmenims ar SAA patyrusiems asmenims.

Algoritmas

Tvarkos, algoritmai, gairės turi būti parengti.

Algoritmas

Tvarkos, algoritmai, gairės parengti

SAA pavojų keliantis asmuo

Nors psichologai, kalbėdami apie smurtautojui būdingas savybes ir charakterio bruožus, neišskiria lyties, remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, fiksuojama, kad dažniausiai Lietuvoje smurtauja vyrai (net 91 % visų dėl SAA registruotų pranešimų), o nukenčia moterys (8 iš 10 SAA nusikaltimo aukų).

Dažniausiai šeimoje patiriamas smurtas – tai ne vienkartinis agresijos protrūkio atvejis, bet pasikartojantis elgesys, vadinamas *sisteminiu smurtu*. SAA pavojų keliantis asmuo pasitelkia įvairias galios ir kontrolės taktikas, kurios pateikiamos „Galios ir kontrolės rate“ (žr. 1 pav.).¹

1 pav. Galios ir kontrolės ratas (Duluth, 1993)

SAA pavojų keliantis asmuo gali būti motyvuotas arba nemotyvuotas.

Motyvuotas – SAA pavojų keliantis asmuo jaučia, kad nesusitvarko su pykčiu, agresija, stresu, priklausomybe ir nori keisti savo elgesį. Toks asmuo pagalbos ieško pats. Kreipiasi į organizacijas, institucijas ir / ar fizinius asmenis, vykdančius smurtinio elgesio keitimo programas (nevyriausybines organizacijas (toliau – NVO), individualiai dirbančius psichologus, psichoterapeutus). Kai kada motyvuotas gali būti ir teismo įpareigojimą turintis asmuo, kai jis suvokia savo elgesio pavojų, žalą ir pasekmes pačiam sau ir artimos aplinkos nariams.

Nemotyvuotas – SAA pavojų keliantis asmuo, turintis teismo įpareigojimą ar nukreiptas kitų institucijų arba privačiai dirbančių fizinių asmenų (socialinių paslaugų centrų, policijos, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos, advokatų ir t.t.). Nemotyvuotas asmuo nėra linkęs bendradarbiauti su tarnybomis, kurios galėtų padėti elgesį keisti.

Smurtinio elgesio keitimo programas veda probacija arba NVO.

¹ <https://www.specializuotospagalboscentras.lt/galios-ir-kontroles-ratas/>

SAA pavojų keliančio asmens patekimas į apsaugos, pagalbos ir paslaugų sistemą

SAA pavojų keliantis asmuo į pagalbos ir paslaugų sistemą gali patekti keliais būdais:

- įvykus SAA įvykiui, policijos pareigūnas nustatęs nusikalstamos veikos požymius pradeda ikiteisminį tyrimą (toliau – IT);
- įvykus SAA įvykiui, policijos pareigūnas nenustatęs nusikalstamos veikos požymių, *Įstatymo 8* straipsnyje numatyta tvarka atlieka rizikos vertinimą ir rizikai pasitvirtinus SAA pavojų keliančiam asmeniui skiria Orderį (žr. 2 algoritmas);
- SAA pavojų keliantis asmuo pats ieško pagalbos ir kreipiasi į įstaigas/ organizacijas vedančias smurtinio elgesio keitimo programas;
- nukreipia įstaigos, kurių akiratyje yra SAA pavojų keliantis asmuo ir/ ar jo šeima (IT nepradėtas).

Institucijų veiksmai SAA pavojų keliančio asmens atžvilgiu pradėjus IT

Policijos pareigūnas apie pradėtą IT dėl SAA privalo nedelsdamas informuoti:

- Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą tuo atveju, kai SAA patyręs asmuo arba SAA pavojų keliantis asmuo yra vaikas.
- Specializuotos kompleksinės pagalbos centrą.

Policijos pareigūnas turi pareigą:

- nedelsiant užtikrinti SAA pavojų keliančio asmens išsikėlimą, suteikiant informaciją apie artimiausias įstaigas, kuriose teikiamos nakvynės paslaugos, kai jam taikomas įpareigojimas laikinai išsikelti iš gyvenamosios vietos (*Įstatymo 11 str.*);
- SAA pavojų keliančiam asmeniui suteikti informaciją apie galimybes lankyti smurtinio elgesio keitimo programą (*Įstatymo 11 str.*);
- LR ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo nustatyta tvarka, neišduoti leidimo laikyti ginklus ar leidimo nešiotis ginklus, arba šiuos leidimus SAA pavojų keliančiam asmeniui panaikinti.

Prokuroras vadovauja IT ir gali kreiptis į teismą dėl šių kardomųjų priemonių skyrimo: suėmimo, intensyvios priežiūros, namų arešto, įpareigojimo gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo ir (ar) nesiartinti prie nukentėjusiojo arčiau nei nustatytu atstumu, užstato, dokumentų paėmimo, specialiosios teisės sustabdymo, įpareigojimo periodiškai registruotis policijos įstaigoje, rašytinio pasižadėjimo neišvykti.

Prokuroras gali priimti šiuos sprendimus:

- a) IT nutraukti abiem pusėms susitarus;
- b) IT nutraukti dėl faktinių duomenų trūkumo;
- c) IT baigti pagreitinto proceso tvarka;
- d) IT medžiagą perduoti teismui sprendimo priėmimui.

Teismas gali įpareigoti SAA pavojų keliantį asmenį lankyti smurtinio elgesio keitimo programą.

LR baudžiamojo kodekso straipsnis dėl dalyvavimo smurtinį elgesį keičiančiose programose galioja nuo 2008 m. birželio. Šiuo metu LR teisingumo ministerija yra parengusi LR baudžiamojo kodekso pakeitimo projektą, kuriuo siekiama pokyčio dėl asmenų dalyvavimo smurtinį elgesį keičiančiose programose kaip baudžiamojo poveikio priemonės taikymo. Siūlomas 722 str. keitimas: „Dalyvavimas smurtinį elgesį keičiančiose programose. Teismas įpareigoja dalyvauti smurtinį elgesį keičiančiose programose asmenis, padariusius nusikalstamas veikas, kuriomis kėsinama į asmens gyvybę, sveikatą, laisvę, seksualinio apsisprendimo laisvę ir neliečiamumą, lygiateisiškumą ir sąžinės laisvę. Šis įpareigojimas turi būti įvykdytas per teismo nustatytą terminą, kuris negali būti trumpesnis negu vieneri metai. Šios baudžiamojo poveikio priemonės terminas skaičiuojamas metais ir mėnesiais.“.

Savivaldybė.

SAA pavojų keliantis asmuo turi teisę gauti socialines paslaugas LR socialinių paslaugų įstatymo nustatyta tvarka (laikinas apgyvendinimas ir apnakvindinimas, jei būtina – nedelsiant, bet kuriuo paros metu).

SAA pavojų keliantis asmuo pats asmeniškai ieško pagalbos ir kreipiasi į įstaigas / organizacijas, vedančias smurtinio elgesio keitimo programas.

Žr. 1 algoritmas.

Orderio skyrimas SAA pavojų keliančiam asmeniui

Skyrus Orderį, **policijos pareigūnas**:

- 1) kontroliuoja Orderio įpareigojimų laikymąsi (Įstatymo 4 str. 8 d. ir 8 str. 6 d.);
- 2) užtikrina SAA pavojų patiriančio asmens apsaugą (Įstatymo 12 str. 2 d.);
- 3) kai SAA pavojų keliančiam asmeniui taikomas įpareigojimas laikinai išsikelti iš gyvenamosios vietos, nedelsdamas užtikrina jo išsikėlimą (Įstatymo 8 str. 5 d.);
- 4) LR ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo nustatyta tvarka neišduoda leidimo laikyti ginklus ar leidimo nešiotis ginklus arba šiuos leidimus panaikina SAA pavojų kelintiems asmenims (4 str. 8 d.);
- 5) priima skundą dėl Orderio skyrimo (Įstatymo 9 str.).

Policijos pareigūnas privalo nedelsdamas informuoti SAA pavojų keliantį asmenį apie Orderio skyrimą bei jam taikomus įpareigojimus (Įstatymo 8 str., 3 d.):

- laikinai išsikelti iš gyvenamosios vietos, jeigu jis gyvena su SAA pavojų patiriančiu asmeniu, nepriklausomai nuo to, kam nuosavybės teise priklauso būstas;

- nesilankyti SAA pavojų patiriančio asmens gyvenamojoje vietoje, nepriklausomai nuo to, ar SAA pavojų keliantis asmuo gyvena ar negyvena joje kartu su SAA pavojų patiriančiu asmeniu;
- nesiartinti Orderyje nustatytu atstumu prie SAA pavojų patiriančio asmens ir kartu su juo gyvenančių pilnamečių asmenų ir (ar) vaikų, gyvenančių aplinkoje, kurioje buvo sukeltas SAA pavojus;
- nebendrauti, neieškoti ryšių su SAA pavojų patiriančiu asmeniu ir kartu su juo gyvenančiais pilnamečiais asmenimis ir (ar) vaikais.

Policijos pareigūnas apie sprendimą dėl Orderio skyrimo (jei nusprendžiama skirti Orderį, nurodoma Orderio skyrimo data ir laikas) privalo nedelsdamas, Lietuvos policijos generalinio komisaro nustatyta tvarka, elektroninio ryšio priemonėmis ar raštu informuoti SAA pavojų keliantį asmenį apie Orderio skyrimą, jam taikomus įpareigojimus, jų taikymo trukmę, atsakomybę už taikomų įpareigojimų nesilaikymą, sprendimo skirti Orderį apskundimo tvarką, artimiausias įstaigas, kuriose teikiamos nakvynės paslaugos, taip pat apie galimybes lankyti smurtinio elgesio keitimo programą (mokymus) (nurodomi juridinių asmenų pavadinimai, veiklos vykdymo vietos adresai, telefono ryšio numeriai, elektroninio pašto adresai) (Įstatymo 8 str. 4 d.).

Policijos pareigūnas informuoja Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybą ar jos įgaliotus teritorinius skyrius apie Orderio skyrimo faktą, SAA pavojų keliančiam asmeniui taikomus įpareigojimus, jų taikymo trukmę (nurodoma vaiko vardas, pavardė, gimimo data, vaiko buvimo vietos adresas, apsaugos nuo smurto orderio skyrimo aplinkybės, jei jos tuo metu žinomos), jeigu su SAA pavojų patiriančiu asmeniu gyvena vaikas, SAA pavojų patiriantis asmuo yra vaikas, vaikas yra tapęs SAA liudininku ar gyvena aplinkoje, kurioje buvo smurtauta (Įstatymo 8 str.4 d.).

Tuo atveju, kai SAA pavojų keliančiam asmeniui vykdant Orderio įpareigojimus be priežiūros lieka asmuo, kuriam reikalingos socialinės ar sveikatos priežiūros paslaugos, policijos pareigūnai nedelsdami informuoja šio asmens giminaitį ar kitą artimą asmenį, galintį pasirūpinti be priežiūros liekančiu asmeniu, o jei jų nėra, tai socialinių paslaugų įstaigą ar asmens sveikatos priežiūros įstaigą, kurios gali suteikti pagalbą bet kuriuo paros metu (Įstatymo 12 str. 6 d.).

Savivaldybė (Įstatymo 4 str. 12 d.):

- 1) organizuoja paslaugų teikimą ir kontroliuoja jų kokybę;
- 2) rengia programas, skirtas SAA pavojų keliančių asmenų mokymui nesmurtinio elgesio, ir užtikrina jų prieinamumą;
- 3) tvirtina įstaigų ir organizacijų, teikiančių socialines paslaugas, sąrašą;
- 4) teikia socialines paslaugas LR socialinių paslaugų įstatymo nustatyta tvarka (laikinas apgyvendinimas ir apnakvindinimas, esant būtinybei – bet kuriuo paros metu).

Kitos institucijos (Įstatymo 8 str. 7 d.), teikiančios apsaugą, pagalbą, paslaugas SAA pavojų patiriančiam asmeniui ir turinčios duomenų, kad SAA pavojų keliantis asmuo nesilaiko Orderio įpareigojimų, privalo apie tai informuoti policijos pareigūnus.

SAA pavojų patiriantis asmuo ir SAA pavojų keliantis asmuo sprendimą dėl Orderio skyrimo ar neskyrimo per 15 dienų laikotarpį gali skųsti teismui per policijos padalinį (Įstatymo 9 str.). Skundo padavimas paskirto Orderio vykdymo nestabdo.

Žr. 2 algoritmas.

SAA pavojų keliančio asmens teisės

SAA pavojų keliančio asmens teisės, įtvirtintos Įstatymo 11 straipsnyje, yra šios:

- 1) gauti iš policijos pareigūnų informaciją apie sprendimą skirti Orderį (Orderio taikymo pradžią, pabaigą, jame nustatytus įpareigojimus) ir šio sprendimo apskundimo tvarką;
- 2) gauti iš policijos pareigūnų informaciją apie įstaigas, teikiančias nakvynės paslaugas (juridinių asmenų pavadinimus, veiklos vykdymo vietos adresus, telefono ryšio numerius, elektroninio pašto adresus), kai taikomas įpareigojimas išsikelti iš gyvenamosios vietos;
- 3) gauti iš policijos pareigūnų informaciją apie galimybes lankyti smurtinio elgesio keitimo programą (mokymus) (juridinių asmenų pavadinimus, veiklos vykdymo vietos adresus, telefono ryšio numerius, elektroninio pašto adresus);
- 4) teikti paaiškinimus, susijusius su SAA;
- 5) gauti socialines paslaugas Socialinių paslaugų įstatymo nustatyta tvarka (laikinas apgyvendinimas ar laikinas apnakvindinimas SAA pavojų keliantiems asmenims, jei būtina, suteikiamas nedelsiant bet kuriuo paros metu);
- 6) šio Įstatymo 9 straipsnyje nustatyta tvarka skųsti policijos pareigūnų sprendimus skirti Orderį.

Žr. 3 algoritmas.

IŠŠŪKIAI IR RIZIKOS

Sąmoningumo ir motyvacijos trūkumas. Elgesio pokyčiams pasiekti svarbi asmens motyvacija. Tie SAA pavojų keliantys asmenys, kurie turi teismo įpareigojimą arba yra nukreipti kitų institucijų (VTAJT, socialinių paslaugų centro ir kt.), retai pasižymi pakankama motyvacija – dažniausiai ji yra išorinė. SAA pavojų keliantiems asmenims trūksta motyvacijos, nes yra egocentriški, dėl savo elgesio kaltina kitus, nemano, kad patys elgiasi netinkamai, neretai toks santykių modelis buvo jų tėvų šeimoje.

Pagal atitinkamus kriterijus neįvertinamas SAA pavojų keliančio asmens tinkamumas dalyvauti programoje.

- Pakankamas intelekto lygis. Smurtinį elgesį keičiančios programos orientuotos į naujo elgesio modelio išmokimą, tad dalyvaujantys asmenys turi gebėti įsisavinti informaciją. Vykdomos programos nematuoja intelekto lygio, o teismas dažnai nevertina asmens galimybių jose dalyvauti.
- SAA pavojų keliantis asmuo nevaržo psichiką veikiančių medžiagų.
- Neserga psichikos ligomis. Kai kurios psichikos ligos, ypač ūmioje fazėje, gali trukdyti asmeniui adekvačiai dalyvauti, įsisavinti informaciją bei ją taikyti.
- SAA pavojų keliantis asmuo neturi asmenybės sutrikimų, tokių kaip psichopatija, galinčių trukdyti darbui grupėje. Tokie asmenys nepasiduoda pokyčiams ir gali stipriai išbalansuoti kitus dalyvius. Programoje jie gali išmokti dar labiau manipuliuoti, dažnai dalyvavimą jie panaudoja prieš kitus asmenis, manipuliatyviai iškreipdami faktus savo naudai.

Įtraukimas į elgesio keitimo programas ir jų prieinamumas. Valstybės kontrolė, atlikusi veiklos auditą, 2022 m. lapkričio 30 d. ataskaitoje „Krizių įveikimo, specializuotos pagalbos centrų veikla“ nustatė, kad Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atrankos konkurso būdu finansuotos NVO vykdė skirtingas smurtinio elgesio keitimo priemones. Procedūrų, kokie asmenys ir koku būdu turi į jas patekti, nėra. Į NVO SAA pavojų keliantys asmenys kreipiasi patys arba yra nukreipiami savivaldybių ir Lietuvos probacijos tarnybos. Valstybės kontrolė akcentavo, kad nustatytas SAA pavojų keliančių asmenų įtraukimo į jas mechanizmas (kartu su Probacijos tarnyba ir savivaldybėmis) padidintų programose dalyvaujančių asmenų skaičių. Taip pat akcentuota, kad nepakanka įstaigų/ organizacijų vykdančių elgesio keitimo programas.

Informacijos apie SAA pavojų keliančio asmens įpareigojimų nesilaikymą perdavimas policijai, siekiant užtikrinti SAA patyrusio ar SAA pavojų patiriančio asmens apsaugą.

Švietimo, sveikatos, socialinių paslaugų įstaigos, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba, NVO ir kt. įstaigos nėra parengusios informacijos apie tai, kad SAA pavojų keliantis asmuo pažeidžia jam skirtus įpareigojimus, perdavimo policijai tvarkos.

Tarpinstitucinis bendradarbiavimas siekiant mažinti antrinę viktimizaciją. Tvarkų, gairių, algoritmų nesuderinamumas ir nepakankamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas gali sudaryti sąlygas antrinei SAA patyrusio asmens ar SAA pavojų patiriančio asmens viktimizacijai.

Informacijos stoka apie programas vykdančias institucijas. Trūksta profesionaliai (pvz., vengiant etikečių „smurtautojas“, kviečiant mokytis spręsti konfliktus, kt.) parengtos informacijos apie galimybę mokytis keisti smurtinį elgesį. Tai pat nepakankamas tokios informacijos prieinamumas.

Paslaugos ir jų prieinamumas. Valstybės kontrolės pareigūnai konstatavo, jog nėra sudarytos galimybės visiems asmenims, siekiantiems keisti savo smurtinį elgesį, tą padaryti. Iki šiol tik mažiau nei pusėje Lietuvos savivaldybių asmenims, siekiantiems keisti smurtinį elgesį, buvo

sudarytos tokios galimybės. Priežastys – tiek apmokytų specialistų, tiek programų finansavimo trūkumas. Asmenys sunkiau renkasi mokamas programas, tad svarbu sudaryti galimybę gauti nemokamas paslaugas.

Viešinimas ir informavimas apie pagalbos bei paslaugų galimybes. Nors akivaizdu, jog paslaugų viešinimas ir informavimas apie pagalbą, keičiant smurtinį elgesį, yra vienas iš svarbių motyvavimo aspektų, iki šiol jo trūko, kaip ir pačių paslaugų.

Konfidencialumas ir anonimiškumas. Teikiant paslaugas pagal projektinį ar kitokį finansavimą (pvz., pagal akreditaciją), paslaugas gaunantys asmenys yra identifikuojami, pildomos įvairios anketos, kuriose yra nurodoma paslaugų teikimo priežastis ir pan. Motyvuoti SAA pavojų keliantys asmenys neretai atsisako savo noru dalyvauti smurtinį elgesį keičiančiose programose vien dėl to, jog negali išlaikyti anonimiškumo ir konfidencialumo.

Būtinoms informacijoms parengimas ir jos savalaikis atnaujinimas, aktualizavimas. Savivaldybės nėra pilnai identifikavusios jų teritorijoje veikiančių institucijų ir organizacijų, teikiančių specializuotą kompleksinę pagalbą ir socialines paslaugas SAA pavojų patiriantiems asmenims ar SAA patyrusiems asmenims ir SAA pavojų keliantiems asmenims bei parengusios šių institucijų ir organizacijų sąrašų. Ši informacija būtina organizuojant pagalbą ir paslaugas.

Žmogiškieji ir finansiniai ištekliai. Smurtinio elgesio keitimo programų vykdymas reikalauja specifinių žinių, gebėjimų, asmeninių ir profesinių savybių. Siekiant užtikrinti profesionalaus smurtinio elgesio keitimo programų organizavimo ir vedimo paslaugas, būtina numatyti ir skirti tinkamą finansavimą.

Smurtinį elgesį keičiančių programų trukmė. Siekiant elgesio pasikeitimo, svarbu pagalbą keičiant elgesį teikti ilgiau nei 2 mėnesius.

Šeimos narių įtraukimas į pagalbą. Kai kuriais atvejais šeimos nariai išsako norą įsitraukti į elgesį keičiančias programas. Svarbu, kad kartu gyventi likusi šeima turėtų tokią galimybę.

Žr. 4 algoritmas.